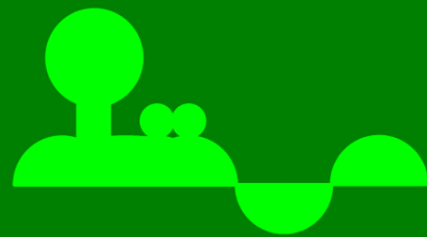

Nieuwsbrief

Landschapsbeheer Oss | December 2022 | Jaargang 24 | Nummer 92
Redactie | Braakstraat 46, 5345 XB Oss | 0412-642368 | redactie@landschapsbeheer-oss.nl

Contact

Landschapsbeheer Oss

Tolstraat 3
5342 NH Oss
I www.landschapsbeheer-oss.nl
E info@landschapsbeheer-oss.nl

Voorzitter

Harry Peters
T 06-53130585
E voorzitter@landschapsbeheer-oss.nl

Secretaris

Leo de Hoogt
T 06-52607320
E secretariaat@landschapsbeheer-oss.nl

Penningmeester

Jan Ploegmakers
T 0412-641500
E penningmeester@landschapsbeheer-oss.nl

Redactie, Werving & Vrijwilligerscontact

Dick Roza
T 0412-642368
E pr@landschapsbeheer-oss.nl

Redactie & Website

Richard Ceelen
T 06-54218521
E redactie@landschapsbeheer-oss.nl

Juridisch Adviseur

Maarten Furnée
T 0412-454204
E juridischadviseur@landschapsbeheer-oss.nl

Werkplaats Natuur, Landschap & Cultuurhistorie

Henk Smouter (Projectcoördinator)
T 06-54288252
E hs@werkplaatsnlc.nl

Coördinator Beheer

Tonnie van Hooff (Projectcoördinator)
T 06-37456820
E tvh@werkplaatsnlc.nl

Landerij VanTosse

E secretariaat@landschapsbeheer-oss.nl

Administratie

Henk van den Oever
T 0412-633443/06-22331836
E administratie@landschapsbeheer-oss.nl

De Stichting Landschapsbeheer Oss is gevestigd te Oss en ingeschreven bij KvK Oost-Brabant onder nummer 17105068 Rabobank Oss, NL94 RABO 0170 4198 94

Landschapsbeheer Oss

Inhoudsopgave

Terug en vooruit	2
Waar waren vrijwilligers afgelopen kwartaal actief?	2
Terugblik Landelijke Natuurwerkdag	3
Project Lithoijen in Vogelvlucht afgerond	4
Vrijwilligersuitje Floriade 20 september 2022	4
Project Oeverwal in Vogelvlucht opgestart	5
Project Geffens Veld afgerond	5
Paddenstoelen Deel 1	6
Slechte cranberryoogst	7
Kort Nieuws	9
Werkgroep Landschapsbeheer	15

Colofon

Nieuwsbrief Landschapsbeheer Oss

December 2022 jaargang 24, nummer 92 oplage 600.

Redactie

Richard Ceelen, Dick Roza, René van Dorst, Jan Oomen
Email: redactie@landschapsbeheer-oss.nl
Redactieadres: Braakstraat 46, 5345 XB Oss
Druk: Kluytmans Drukwinkel bv Oss

Kopij

De sluitingstermijn voor kopij voor de volgende nieuwsbrief is 1 maart 2023.

Foto's voorpagina

Boven: Arboretum Geffen (foto: Tonnie van Hooff)
Linksonder: Wilgenscherm langs de waterkant bij de vogelkijkhut Ossermeer (foto: Tonnie van Hooff)
Rechtsonder: Nog veel werk in de tuin (foto: Tonnie van Hooff)

Deze editie is minder *dick*

Zoals velen van ons inmiddels weten is Dick Roza eind oktober thuis gemeen gevallen, met als gevolg drie gebroken en enkele gekneusde ribben. Echter volgde de genadeklap in het ziekenhuis, waar hij door een ernstige long- en blaasontsteking een delier op liep. Gelukkig was hij na negen dagen snel opgeknapt om vervolgens te kunnen starten aan een revalidatietraject in De Wellen. Na drie weken mocht hij weer naar huis en samen met zijn vrouw Rietje werkt hij hard aan herstel.

Door deze omstandigheden moest hij zijn bijdrage aan deze nieuwsbrief even overslaan. Deze uitgave is daarom iets minder *dick*. Dank zij extra kopij van o.a. Tonnie, Ingrid en Maria is het toch weer een fraaie editie geworden. Dank Tonnie, Ingrid en Maria!

Vlak voor het gereedkomen van deze nieuwsbrief had ik nog even telefonisch contact met Dick, en berichtte hem dat alles goed zou komen met deze kersteditie. Diezelfde avond wist Dick met zijn enthousiasme het toch nog voor elkaar te krijgen om een aantal reeds gemaakte artikelen te mailen!

Dick, wij wensen jou samen met Rietje en je familie alle goeds en een spoedig herstel!

Jan, René & Richard

Terug en vooruit

In de winter van tweeduizend tweentwintig kijk ik terug en ook vooruit naar de lente van drieëntwintig. Wereldwijd nog meer aandacht voor het milieu is een heel opvallende wending dit jaar en loopt door in de volgende jaren. "Samen duurzaam vooruit", de slogan na de verkiezingen in maart geeft de Osse politiek nu extra stimulansen en mogelijkheden. Ik zie veel mogelijke verbindingen.

Waterstof, kernenergie, van het gas af, aardwarmte, zonne-energie, windenergie, stuwmeren... onze eigen energierekening... de energietransitie heeft een grote vlucht gekregen. Stijgende prijsniveaus versus vaste inkomens, oorlog in Oekraïne en spanningen tussen de grootmachten zijn elementen die ik graag om zou willen draaien en ik hoop dat de wereldleiders uiteindelijk de redelijkheid van de vrijheid voor een ieder voor laten gaan op andere gedachten.

Voor onze geweldige club van vrijwilligers is het jaar vol activiteit geweest en hebben wij met z'n allen bijgedragen aan de tuinderij en de groene long rondom Oss en haar 22 kerkdorpen. Denk daarbij aan het dorpslandschap Lithoijen, het oogstfeest met de roggemijt, de zadenkwekerij, de bakenbomen, ontwikkeling van een groene long langs de A59/50, met name ontwikkeling in het Geffens Veld en Arboretum, de eendenkooi, de wandelroutes en de vele andere projecten.

De wekelijkse nieuwsbrieven van Henk en Tonnie inspireren ons iedere keer weer om op tijd, op de juiste plaats en met een glimlach bij de verschillende werkzaamheden te verschijnen.

Dankzij een goede samenwerking met onze belangrijkste opdrachtgever, de Gemeente Oss, hebben wij de vrijwilligers kunnen voorzien van materialen, machines en de juiste veiligheids- en andere belangrijke kwaliteitsopleidingen. De goede samenwerking met het ambtelijke corps is cruciaal voor het bestaan van onze organisatie.

Het komende jaar hoop ik dat wij vooral kunnen blijven werken aan de bestaande projecten en dat wij verdere stappen kunnen zetten met de vergroening en onderhoudswerkzaamheden binnen de gemeente Oss. Een eigen bakenboomkwekerij en verdere ontwikkelingen rondom het Geffense Arboretum en Veld zijn daarbij twee zaken die nu bij mij naar voren komen.

Voor u ligt een uitgave van de nieuwsbrief, die wij deze keer zonder Dick hebben moeten maken. Dat is een hele aderlating en heeft het redactieteam uitgedaagd om er toch weer een mooie uitgave van te maken. Wij wensen Dick veel beterschap toe.

Namens het bestuur wens ik u allen heel veel leesplezier en een zalig kerstfeest en gelukkig 2023.

Stop niet, denk aan morgen.

Harry Peters

Waar waren vrijwilligers Landschapsbeheer afgelopen kwartaal actief?

Eigenlijk is dit nauwelijks allemaal te benoemen. Met op dit moment plm. 200 vrijwilligers wordt er wekelijks op heel veel plekken gewerkt. Onze "opdrachtgevers", zijnde de gemeente Oss, Natuurmonumenten en Waterschap Aa en Maas, zijn dan ook erg in hun nopjes met onze inzet en omgekeerd zijn wij, als ik spreek namens "onze vrijwilligers", heel blij met die goede samenwerking.

Wat vooral ook erg fijn is, is dat we een onderverdeling zien ontstaan in lokale groepen ondersteund door de basisgroep vanuit Oss. Denk hierbij aan groep Maasdonk, waar we al jaren mee samenwerken, en aan de groepen in Maren-Kessel en Lithoijen, die vooral in hun eigen woonomgeving actief zijn. Heel modern noemen we dit "zelfsturende groepen", maar het werkt perfect en is heel goed voor het lokale draagvlak. Sinds kort hebben we ook een samenwerking afgesproken met het Arboretum in Geffen, ook daar een eigen groep, ondersteund door onze grote basisgroep. Tel daar nog bij op onze eigen onvolprezen vrijwilligers in de tuin van Lande-rij van Tosse en je komt op jaarbasis zo maar uit op plm. 18.000 uur!!! aan vrijwilligerswerk wat wij/jullie besteden aan de natuur in Oss.

Oude knotwilg ij Dieden (foto: TvH)

Tonnie van Hooff

In memoriam Jan van Leeuwen

Op 13 oktober jl. is Jan van Leeuwen overleden. Geboren in IJmuiden op 4 juli 1949. Hij was vanaf 2013 bij de tuin betrokken en was er doorgaans op dinsdagen waar hij af en toe kwam werken. Vanaf 2020 (corona) is hij nog maar een enkele keer geweest maar toen liet zijn gezondheid hem al in de steek. Het laatste jaar kon hij helaas niet meer komen.

Wij wensen zijn nabestaanden veel sterkte met dit verlies.

Terugblik Landelijke Natuurwerkdag

Traditioneel staat op de eerste zaterdag van november de Landelijke Natuurwerkdag op het programma van vele natuurorganisaties. Zo ook sinds jaar en dag bij Landschapsbeheer Oss en bij Landschapsbelang Maasdonk. Als locatie is deze keer gekozen voor een natuurgebiedje aan de rand van de Geffense bosjes, aan de Oude Baan langs het fietspad naar Geffen. Het gebied was tot aan de herindeling van Maasdonk met Oss in beheer bij groep Maasdonk, voornamelijk als graanakker. Daarna is het gebied heringericht met o.a. een amfibieënpool en een weiland waarop een vleermuiskelder is geplaatst. Ook is het fietspad, met aanliggende berm en bomen, tot aan weg Kraaijeven in zijn geheel voor beheer en onderhoud ondergebracht bij Landschapsbeheer.

Meer biodiversiteit

Omdat het graanakkerbeheer wat moeizaam verliep, is overgestapt op beheer gericht op biodiversiteitsverbetering voor de flora en fauna in dit gebied.

Zo is voor het maaien van het weilandperceel overgestapt op sinusmaaien, een vorm van gefaseerd maaien en afvoeren waarbij steeds een deel van het gras blijft staan. Ook het gras in de berm van het fietspad wordt voortaan ecologisch beheerd, ofwel steeds deels maaien en afvoeren van het gras. Op het weilandperceel is een vleermuiskelder gebouwd na locatieonderzoek en op advies van de vleermuiswerkgroep en is een vleermuiskast opgehangen. De uilenwerkgroep heeft er steenuilkasten opgehangen.

Bloemenpracht langs akkers

Op het voormalige akkerland is een brede strook tarwe ingezaaid. Deze laten we nu tot het voorjaar staan voor de akkervogels. Ook is een deel van de akker ingezaaid met speciale bloemenmengsels voor de bijen. Eerder was er al een keverbank aangelegd en ingezaaid met speciale grassoorten voor kevers. Tijdens de natuurwerkdag zijn het bloemenveld en de keverbank met het vingerbalkmaaiertje van Landschapsbeheer gemaaid en is het vrijkomende gras handmatig verzameld en op hooiruiters gezet. Daaronder kunnen dan weer muisjes voor hun onderzoek zorgen en wachten de steenuiltjes de muisjes weer op als ze tevoorschijn komen.

Nestgangen en poelen

Een andere activiteit was het aanleggen van een "steilwandje" in een greppel. Deze greppel lag voor de zoninval mooi op het zuiden gericht en was daarmee uitermate geschikt om in de slootkant een steile verticale wand af te steken, waarin dan in het fijne zand metselbijen en grote mieren hun nestgangen kunnen maken. Klein stukje verderop is enkele jaren geleden een amfibieënpool gegraven, welke goed functioneert. We hebben aan de rand van de poel een "broedhoop" aangelegd. Deze kan gaan functioneren als broedplaats voor ringslangen maar ook voor de amfibieën uit de poel.

Veel werk verzet

Hoewel er heel veel werk voorhanden was op deze Natuurwerkdag

hebben we, gezien de grote opkomst van maar liefst 66 vrijwilligers, aanvullend nog op 2 in de buurt gelegen natuurgebieden werk uitgezet. Zo is in de Geffense Plas aan de oeverwaluwand onderhoud gepleegd en heeft een groepje op het Ivo van Dintherpad nog een aantal knotwilgen geknot.

Veel interessante uitleg door deskundigen

In de middagpauze heeft Henk de Wit van de vleermuiswerkgroep een zeer interessante lezing gehouden over vleermuizen en is aan het einde van de werkdag onder deskundige leiding van ecologen Henk Smouter en Jan de Graaf een rondgang gehouden over het werkterrein en daarbij uitleg gegeven over de begrippen "sinusmaaien", "hooiruiters", "steilwand", "broedhoop", "keverbank", "amfibieënpool", "vleermuiskelder", "steenuilen". Wellicht interessant voor de lezers om op internet bovenstaande begrippen op te zoeken en zo veel meer te weten te komen over "biodiversiteit" in de natuur.

Goed om voor Landschapsbeheer Oss werkzaam te zijn

Altijd weer een gezellige dag, de Natuurwerkdag, om half 10 ontvangst met koffie en cake, 10 uur start werkzaamheden, tussen de middag lunch met gesmeerde broodjes en worstenbrood en om half 3 nazit met hapje en drankje. Kortom, 'n geslaagde dag.

Overigens hebben we bij Landschapsbeheer Oss wekelijks een gezellige werkdag, zowel ergens in de rijke natuur van Oss als in de tuin van Landerij VanTosse, maar dan zonder lunch maar wel met gevulde koeken.

Tonnie van Hooff

Interessante lezing tijdens landelijke natuurwerkdag in Geffen (foto: Tonnie van Hooff)

Vrijwilligers en relaties van Landschapsbeheer Oss, bedankt!
Dankzij jullie inzet kunnen we terugkijken op een geslaagd jaar.
Wij hopen jullie allen in het komende jaar weer te mogen ontmoeten!

Fijne feestdagen en een goed, gezond en voorspoedig 2023!

Op zaterdag 7 januari houden wij een Nieuwjaarsborrel op onze Landschapswerf.
U bent van harte welkom vanaf 14.00 uur, Tolstraat 3 te Oss.

Landschapsbeheer Oss | Tolstraat 3 | 5342 NH Oss
www.landschapsbeheer-oss.nl | info@landschapsbeheer-oss.nl

Vrijwilligersuitje Floriade 20 september 2022

Het weer was ons goed gezind deze dag. Om 9 uur in de ochtend verzamelden we bij de Rusheuvel, waar we een kwartier later met 2 bussen van Van Driel op pad gingen, richting Almere. Het leek wel een rijdend kippenhok, maar door al dat gezellige geklets met elkaar, ging de tijd snel voorbij en voordat we er erg in hadden, waren we bij onze eerste stop bij het Van der Valk Hotel in Almere.

Hoewel we normaal gesproken goed met zijn allen door één deur kunnen, viel het deze keer niet mee om met 73 personen door een tweepersoons draaideur te gaan, maar toen dat eenmaal toch gelukt was, kon ieder een plekje uitzoeken aan één van de gedekte tafels met koffie/thee en een lekker stuk appelgebak. Daarna ging de reis een klein stukje verder richting Floriade.

Op het parkeerterrein kregen we allemaal een rugzakje met lunchpakket mee en eenmaal binnen ging al snel ieder zijn of haar eigen weg, al dan niet in groepjes. En hoe groot het terrein ook was, iedere keer ontdekten we wel weer personen met het al snel bekende groene rugzakje. Even een praatje maken, of ervaring uitwisselen, dat moet je beslist gaan zien, of dat kun je beter overslaan.

Bij de natuurlijke tuin, kwamen we een groepje van onze eigen tuinderij tegen. Leuk om ideeën op te doen. Bij andere tuinen werden we zelf wat om de tuin geleid, want deze projecten zouden beter tot hun recht gekomen zijn op de vakantiebeurs. In de zintuigentuin van Wim Lips kwamen we de hele populatie mussen van de Floriade tegen. Er was ook een kas waar je verse producten kon proeven en vooral de diverse tomaatjes vonden gretig aftrek bij sommige leden (maar ik zou Henks naam in deze niet noemen).

Er was natuurlijk nog veel meer, te veel om op te noemen, maar toch hebben we alles wel zo'n beetje gezien, gevoeld en beleefd, waardoor we met een voldaan gevoel om half 4 weer richting bus gingen voor een borrel in het eerdere Van der Valk hotel.

Nu waren we slimmer en ontdekten een deur waar we wel met meerderen tegelijk door konden en al snel konden we het glas heffen op een welgeslaagde dag. De terugweg verliep, ondanks nog een kleine plasstop en korte file, voorspoedig en zo kwamen we keurig op de afgesproken tijd weer aan in Oss, waar we afscheid namen van elkaar.

Ingrid den Ouden

Project Lithoijen in Vogelvlucht afgerond

Met de goedkeuring van de eindrapportage door de subsidieverstrekker Provincie Noord-Brabant is formeel het project Lithoijen in Vogelvlucht afgerond. We kunnen spreken van een zeer succesvol project met een grote deelname vanuit de lokale bevolking van Lithoijen. In het kleine dorp met 300 woonadressen zijn op maar liefst 136 adressen activiteiten uitgevoerd in het kader van biodiversiteitsverbetering. In totaal hebben we het dan over de volgende aantallen:

- Bosplantsoen t.b.v. haagaanplant, 9618 stuks voor 1923m nieuwe haag
- Laan- en fruitbomen, 227 stuks
- Knotwilgen, 281 stuks
- Bloemenveldjes, 7399 m²
- Nestkasten voor steenuilen, kerkuilen, mussen, vleermuis, boerenzwaluw en gierzwaluw, 233 stuks

Hoe gaan we verder

We gaan nu nog een stukje nazorg verlenen, d.w.z. navraag doen bij de deelnemers of alles goed is aangeslagen en of nog wat nageleverd moet worden.

Verder worden de nestkasten over een periode van 5 jaar gemonitord, d.w.z. de deelnemers, welke een nestkast hebben laten ophangen, wordt gevraagd om vrijwillig gegevens aan te leveren m.b.t. de bezetting van de kasten door de gewenste vogels en vleermuizen. De kennisexperts van de uilenwerkgroep, de vleermuiswerkgroep en de vogelwerkgroep werken hier aan mee en vanuit de werkgroep Dorpslandschap Lithoijen wordt in samenwerking met Landschapsbeheer het geheel gecoördineerd. Woord van dank is op z'n plaats voor de mensen van bureau Orbis. Zij hebben samen met Landschapsbeheer het project opgezet en voor de financiën gezorgd. Daarnaast hebben ze al het inhoudelijke en administratieve voorwerk gedaan, waarna vervolgens Landschapsbeheer de uitvoering heeft opgepakt. En uiteraard ook dank aan de werkgroep Dorpslandschap Lithoijen in hun strijd om vergroening en biodiversiteitsverbetering in hun mooie dorp.

Tonnie van Hooff

Sorteren van de vele bosplantsoen- en haag planten (Foto: Tonnie van Hooff)

Project Oeverwal in Vogelvlucht opgestart

In vervolg op het succesvolle project Lithoijen in Vogelvlucht is een vergelijkbaar project opgestart voor de kerren Lith, Maren Kessel en 't Wild en het direct daarop aansluitende buitengebied.

Biodiversiteitsverbetering

Het project, genaamd Oeverwal in Vogelvlucht, is wederom mogelijk gemaakt dankzij een flinke subsidie van de provincie Noord-Brabant, alsmede met ondersteuning van de gemeente Oss. Bureau Orbis en Landschapsbeheer Oss zijn wederom de trekkers van dit project. Het project is gericht op biodiversiteitsverbetering in dit gebied en sluit aan op het plan NatuurNetwerkOss, NNO. Daarin is o.a. bepaald welke maatregelen er gewenst zijn op de oeverwal van de Maas en welke iconsoorten er in dit gebied voorkomen.

Bewoners betrokken bij dit project

Enkele maanden geleden hebben alle bewoners binnen dit gebied een flyer ontvangen over de opzet van dit project en kon men zich aanmelden voor fruit of laanbomen, haagstruiken, bloemenveldjes en nestkasten. Er is flink op gereageerd, inmiddels is er voor 923 m aan haagplanten besteld, alsmede 145 fruitbomen, 25 laanbomen. Verder maar liefst 81 vleermuiskasten en 74 gierzwaluwkasten. De levering van uilenkasten loopt via Brabants Landschap, aantallen zijn ons op dit moment niet bekend. Ook is voor 960 m2 zaad voor bloemenveldjes besteld. Dit is nog maar de 1e fase van dit project en budgettair zitten we hiermee bijna op de helft. Het project loopt tot voorjaar 2024. Alle bomen en struiken zijn inmiddels besteld en staan deels al opgekuild bij Landschapsbeheer. Als alles volgens planning verloopt worden deze bomen en struiken in week 3 en 4 volgend jaar bij de deelnemers geleverd en geplant. Met de aanvraag voor de 81 vleermuiskasten en 74 gierzwaluwkasten zijn de timmerlui op de werkplaats van Landschapsbeheer druk doende. Een flink aantal staat al klaar om uitgeleverd en om geplaatst te worden.

Tonnie van Hooff

Projectgebied Oeverwal in Vogelvlucht
(Lith, Maren-Kessel en 't Wild)

Project Geffens Veld afgerond

In januari 2019 is de werkgroep "Landschapsverbetering gebied Geffen - Oss" van start gegaan met het ontwikkelen van meer natuur in bovengenoemd gebied, lokaal beter bekend als het Geffens Veld. Aanleiding hiertoe is gelegen in de voormalige gemeente Maasdonk. De gemeente Oss kreeg bij de herindeling van Maasdonk en Oss de beschikking over een deel van het "groenfonds" van de gemeente Maasdonk en daarbij de opdracht om de gelden binnen dit groenfonds te besteden in de voormalige gemeente Maasdonk en dan vooral in Geffen. In genoemd buitengebied van Geffen zijn in de loop der Maasdonkse jaren een flink aantal bouwlocaties verkocht waarop huizen gebouwd mochten worden. Ter compensatie van deze bouw mogelijkheden in het buitengebied werd een deel van de aankoop gelden van deze bouwgrond gestort in het groenfonds. Aan gemeente Oss de opdracht om deze compensatiegelden in te zetten voor natuurontwikkeling.

Nieuwe projectgroep

Begin 2019 is aan Werkplaats NLC, zijnde de "projectpoot" van Landschapsbeheer Oss, opdracht gegeven om de projectleiding voor uitvoering deelprojecten in dit gebied op zich te nemen en in uitvoering te brengen. Er is toen een projectgroep gevormd, waarin zitting hebben Landschapsbeheer Oss, Stichting Arboretum en Landschapsbelang Maasdonk. In "co-creatie" met landschapsarchitecte Liselore Burgmans van de gemeente Oss is toen voortvarend begonnen om invulling te geven aan deze opdracht. Inmiddels eind 2022 zijn we 36 werkgroepbijeenkomsten verder en hebben we plm. 30 deelprojecten uitgevoerd. Het merendeel van deze deelprojecten is ook uitgevoerd door Landschapsbeheer Oss, vaak samen met Landschapsbelang Maasdonk. De werkgroep is nog steeds actief, nu vooral in samenspraak met landschapsarchitect en ecoloog Tjeerd van Tol van de gemeente Oss.

Budget voor deelprojecten

Insteek op dit moment is om het project met de ruim 30 deelprojecten af te ronden en formele afspraken te gaan maken over het toekomstig onderhoud vanaf 2023. Er is in het groenfonds nog budget voor enkele deelprojecten, met name bij de molen en ten zuiden van het arboretum liggen nog een 2-tal grote gebieden welke nog een natuurinrichting gaan krijgen. Ook de nieuwe woonwijk van Geffen met ruim 300 woningen, genaamd "Geffens 't Veld", wordt in 2023 opgestart en komt pal tegen enkele natuurgebiedjes aan te liggen.

Tonnie van Hooff

Foto van deelproject Middelveldse beekloop (foto: Tonnie v. Hooff)

Paddenstoelen Deel 1

Toen ik gevraagd werd om een stukje te schrijven voor de Nieuwsbrief dacht ik meteen aan paddenstoelen. Het is immers herfst en met de planten is het een beetje gedaan. Dus dan maar paddenstoelen. Louis van Gaal zou in steenkolenengels zeggen: "We can come an end". Maar waar begin ik??

Nou allereerst met ons aller Dick Roza een spoedig herstel te wensen. Als dit stukje uitkomt is hij hoogstwaarschijnlijk weer "op honk".

En nu dus de paddenstoelen. Er zijn er in Nederland zo'n 8500 verschillende soorten. Wees gerust: Ik ken ze niet allemaal en ga ze dus ook niet opnoemen. Maar in deze tijd van het jaar gaan we allemaal wel eens het bos in. En daar kun je van alles tegen komen. Er zijn super grote, maar ook mini kleintjes, die je met het blote oog soms niet ziet. We kunnen grofweg drie groepen onderscheiden:

1. De saprofieten, die breken organisch materiaal af in de natuur, zoals dood hout en bladeren
2. De parasieten, die op levende organismen leven zoals planten en dieren en langzaam de boom doen afsterven.
3. De mycorrhiza's die samen leven met planten en mossen en voedingsstoffen uitwisselen aan elkaar. Dus van elkaar profiteren.

De vliegenschimmel (paddenstoel van het jaar 2022) hoort bij groep 3. Ze groeien vaak bij berken, maar dat hoeft niet persé. Deze vindt iedereen de mooiste van allen en is bij iedereen bekend van de rood-met-witte stippen. Daarom wil ik het daar nu niet over hebben. Daar is al genoeg over geschreven. Ik ga jullie meenemen naar de opruimers van de natuur: de saprofieten.

Ik raad iedereen aan om dood hout eens goed te bekijken, want dan kom je de mooiste dingen tegen.

Ad 1. Saprofieten. Dit is, denk ik wel, de grootste groep. Zo kun je op dode takken het judasoor tegen komen. Hij heet zo volgens de legende, omdat Judas spijt had van zijn verraad van Jezus en zich ging verhangen aan een vlier. Daarom kom je die ook altijd tegen op dode vlierstruiken. Er is ook een viltig judasoor (foto 1 en 1a). Zo kent ook bijna iedereen het elfenbankje, (foto2) mooi gestapelde rijtjes boven elkaar. Maar vergis je niet, er zijn er meer die er op lijken. Het fopelfenbankje heeft geen gaatjes aan de onderkant maar een soort lamellen (foto 2a). Dus neem een spiegeltje mee voor de onderkant. Op afgezaagde bomen groeien vaak grote platte schijven: de platte tonderzwam. (foto3) en als ergens een Amerikaanse eik is omgezaagd en je ziet zelfs de stam niet meer dan kun je toch een grote groep reuzenzwammen aantreffen (foto 4). Die verteren dan alles wat nog in de grond zit van de boom. Hij begint wel als parasiet meestal. Zo is een van mijn favorieten het plooiwaaier (foto 5 en 5a), ook op dode takken. Vooral de onderkant is heel bijzonder. En ook zo'n leukerd is de oorlepelzwam (foto 6). Deze kom je tegen op dennenappels. De steel is aan de zijkant aangehecht. Heel bijzonder. Er zijn nog heel veel meer grote en kleine saprofieten, opruimers, te vinden. Als het gestormd heeft, zie je vaak op afgevalen takjes de gele trilzwam. De paarse en zwarte knoopzwam zijn ook niet moeilijk te vinden. De paarse vooral op het snijvlak van een omgezaagde boom. Heel klein en fijn zijn het gestreept nestzwammetje en het geel nestzwammetje. De gele korstzwam kom je ook veel tegen op dood hout. Er zijn er ook die een steeltje en een hoedje hebben zoals de grote bloedsteelmycena. Als je die wat knijpt komt er een rode

vloeistof uit. Vandaar de naam natuurlijk. En heel prachtig van kleur is de vermiljoenhoutzwam, werkelijk een schoonheid. De inktviszwam (foto 7) verteert bladmateriaal op ruderaal, voedselrijke plekken in parken en tuinen. Zoek deze laatste zonder foto maar eens op bij onderstaande website. Dan zoeken bij paddenstoelen en daarna de naam intypen. Je zult zien hoe mooi ze zijn. Het wordt teveel, dus ik stel voor om de parasieten en de symbionten te bewaren voor een andere keer. Als je goed zoekt vind je vast wel enkele van de genoemde soorten. Veel plezier ermee.

Maria Michiels

www.verspreidingsatlas.nl

Foto 1

Foto 1a

Foto 2

Foto 2a

Foto 3

Foto 4

Foto 5

Foto 5a

Foto 6

Foto 7

Slechte cranberryoogst

Ooit 1.500 kilo cranberries geoogst, dit jaar nog geen 100 kilo. En dan maar zoeken naar oorzaken: te veel gras en onkruid, planten in het veld uitgeput, bemesting? De teelt-handleiding (die deels tot stand is gekomen door samenwerking van ons met de WUR) er ook maar weer eens op nageslagen en eigenlijk tot de conclusie gekomen dat we niet zoveel verkeerd hebben gedaan.

Wat ging er fout

Dus blijft er maar een belangrijke factor over: het weer. Misschien gemakkelijk om daar alles op te schuiven, maar we moeten wel erkennen dat we te maken hebben gehad met een paar nogal extreme seizoenen. Een grote klap heeft het veld gehad in het voorjaar van 2020, toen de regen van maart tot ver in juni uitbleef en we te maken kregen met, voor die periode, extreem hoge temperaturen, juist toen de planten aan de groei gingen. De schade hiervan was direct zichtbaar, veel verbrande planten, die daarna niet meer herstelden. Ook toen was de oogst veel minder, maar toch nog ca 400 kilo.

Het jaar daarop was heel anders, heel veel regen eind juni/begin juli (overstromingen in Duitsland en Limburg!) en we zagen de planten zienderogen herstellen. Alleen: veel groei, maar weinig bloemen (verklaarbaar, planten investeerden in groei en niet in bloei) en ook dus een tegenvallende oogst.

En toen kwam afgelopen zomer er bovenop. Alles wat enigszins aan het herstellen was ging verloren, opengevalen plekken werden overwoekerd door gras dat beter droogte kon hebben en het gevolg was dus de schrale oogst.

Berekening

Maar we konden toch beregenen? Jawel, een prima watersysteem, maar wel met een benzinepomp. Die feitelijk elke dag zou moeten draaien tijdens de droge tijd. Even rekenen: 10 liter benzine per dag x 8 dagen x zeker 10 weken kwam al gauw uit op $10 \times 2,50 \times 8 \times 10 = 2000$ euro! Onhaalbaar dus, waardoor we ons moesten beperken tot het in leven houden van de planten door maximaal twee dagen per week te beregenen. Met bovengenoemde oogst als resultaat.

Reden voor ons om ook hier, evenals op het hopveld, te gaan kijken naar een alternatieve berekening met inzet van zonnepanelen. Inmiddels is er zowel door onze technische dienst als door een stagiair (studierichting duurzame leefomgeving) een ontwerp gemaakt dat we deze winter gaan uitwerken. We houden jullie op de hoogte van deze ontwikkeling.

Henk Smouter

Herinneringsbos in Stelt nu echt vol

Dit najaar zijn we aan het eind van de mogelijkheden gekomen om herinneringsbomen te kunnen planten. We hebben nog ca. 25 aanvragen kunnen honoreren, maar daarmee is alle beschikbare ruimte opgevuld. Heel jammer, want we hadden het graag nog meer mensen gegund, want de belangstelling is groot.

Belangstellenden voor een herinneringsboom kunnen ook contact opnemen met Stichting Arboretum en natuurbeleving (SANG) in Geffen, wellicht dat daar nog mogelijkheden zijn.

Ondertussen zijn we wel aan het kijken naar andere mogelijkheden voor de aanleg van een herinneringsbos in de gemeente Oss. We zijn daarover met de gemeente in gesprek.

Henk Smouter

Nieuwe aanplant

Een jaarlijks terugkerende winterbezigheid is het aanplanten van nieuwe bomen en struiken in de gemeente Oss. In vorige jaren is er veel aangeplant in de Zuidelijke Geledingszone in het kader van het project "Landerij VanTosse" (2014-2018), het project "Landschapsinrichting Geffen-Oss" (2018-2021) en het project "Lithoijen in Vogelvlucht" (2021).

Momenteel staan er weer zo'n 13.000 bomen en struiken opgekuild in de Tuinderij VanTosse, die de komende winter op diverse plaatsen in Oss worden geplant. Een belangrijk deel (ca 5000 stuks) is bestemd voor het landschapsinrichtingsplan "Overwal in Vogelvlucht", wat het gehele traject langs de Maasdijk van Lith tot Maren-Kessel omvat. De overige worden geplant in Lithoijen, het Geffens Veld en de Landerij VanTosse, deels als inboet (vervangings) en deels als aanvulling van bestaande landschapselementen als houtsingels, het voedselbos, heggen en fruitwallen.

Henk Smouter

Opening vogelkijkhut

Zondag 9 oktober j.l. hebben we veel waardering geoogst bij de opening van de vogelkijkhut aan het Ossermeer. Samen met IVN hadden we er een gezellige ochtend van gemaakt en werd door wethouder Dolf Warris, middels het opschroeven van het infobord, de kijkhut officieel in gebruik genomen. Nogmaals heel veel dank aan de bouwploeg bestaande uit Piet Geurts, Rob van de Wiel, Wim Gobbels en Peter Nederkoorn voor de vele uurtjes werk en leuk dat we Peter, door de aanwezigheid van mevrouw Nederkoorn met zoon en schoonzoon, middels een bloemetje, toch nog even hebben kunnen herdenken.

Tonnie van Hooff

Wandelen over boerenland

Samen met "De Maashorstboeren" heeft IVN-Bernheze in Nistelrode aan de rand van het natuurgebied de Maashorst twee wandelroutes over boerenland heringericht en op-nieuw in gebruik genomen.

De Maashorstboeren is een agrarische natuurvereniging, waarin voornamelijk agrarische ondernemers in dit gebied zich zo'n twintig jaar terug hebben verenigd met het doel zich in te zetten voor verbrede landbouw mogelijkheden in het maashorstgebied, denk aan de verkoop van 'streekproducten', mogelijkheden voor recreatie, zoals minicampings, kampeerboerderijen, zorgboerderijen etc... De vereniging telt circa 120 leden.

Loo en Menzel staan weer op kaart

De wandelroutes over het boerenland zijn zo'n vijftien jaar geleden door de maashorstboeren ontwikkeld in samenwerking met de verschillende landeigenaren. Onder andere door gewijzigde subsidieregelingen en verwaarlozing van de routestructuur zijn de routes al een tijdje niet meer compleet en ook niet meer in gebruik. Samen met de coördinator van de Maashorstboeren zijn we vorig jaar het gesprek aangegaan met de landeigenaren en is overlegd met subsidieverstrekking en gemeente om de wandelroutes weer in orde te brengen. Dit heeft ertoe geleid dat de routes Loo en Menzel weer op de kaart zijn gezet. De routes zullen voortaan onderdeel gaan uitmaken van het wandelroutenetwerk wat door IVN- Bernheze wordt beheerd en tweemaal per jaar wordt gecontroleerd. Hiermee hopen we te voorkomen dat de wandelroutes opnieuw in verval zullen raken. Grondeigenaren zullen direct worden aangesproken als routes om wat voor reden dan ook niet begaanbaar zijn.

Moeilijk begaanbaar/laarzenpad.

Wandelen over boerenland brengt sowieso beperkingen met zich mee. Overstapjes, poorten, dichte begroeiing, plassen en boerderijdieren kunnen onderdeel zijn van het avontuur. Routes kunnen ook drassig zijn of door begroeiing moeilijker begaanbaar zijn. Dit is in de natuur zo, maar ook op boerenland kan het gras lang zijn of kunnen gewassen, zoals mais of koren, rijp zijn om te worden geoogst. Voorzichtigheid is dan geboden om schade zoveel mogelijk te beperken.

Afhankelijk van de weersomstandigheden of de tijd van het jaar kan het ook zijn dat de routes nauwelijks te belopen zijn of laarzen noodzakelijk zijn om natte voeten te voorkomen.

Honden aan de lijn!!

Honden dienen aangeliend te zijn om te voorkomen dat ziektes worden verspreid of eventueel op het boerenland aanwezige boerderijdieren worden verstoord. Onderweg wordt dit met waarschuwborden aangegeven en ook de grondeigenaar of boer zal u hier zeker op aanspreken. Met name in de rundveehouderij is ziekteverspreiding door loslopende honden een hot item, wat het wandelen over boerenland extra moeilijk maakt.

Als iedereen zich aan de regels houdt en netjes de hond aangeliend houdt, voorkomt dit de ergernis die boeren ervan weerhoudt om zijn land open te stellen voor wandelaars!!!

Op de kaart staan twee wandelingen over boerenland, waar iedereen gastvrij wordt ontvangen:

Wandelroute Menzel

Vanaf buurtschap Menzel loopt de route Menzel door een eeuwenoud agrarisch landschap met een mooie afwisseling van akkers, weilanden, bos, waterlopen en de rustieke bebouwing met boerderijen. Dit fraaie landschap wordt afgewisseld met boerderijdieren, diverse erfvogels zoals de boerenwaluw, maar ook in de vrije natuur levende vogels zoals de veldleeuwrik.

Wie goed oplet, kan tijdens de wandeling ook een opmerkelijk bodemverschijnsel ontdekken: een breuk in de aardkorst. Een van de breuklijnen van de Peelhorst loopt namelijk dwars door dit gebied. Daarbij liggen De Mortel, Bus en Slabroek op de horst die al zeker 100.000 jaar uiterst langzaam omhoogkomt. Het buurtschap Menzel ligt in de slenk die niet meebeweegt naar boven.

In de ondergrond heeft zich door de aardverschuivingen een metersdiep verticaal breukvlak gevormd, wat geen grondwater doorlaat. In het landschap valt het hoogteverschil nauwelijks op, omdat de slenk in de laatste ijstijd bijna volledig is opgevuld met een dikke laag dekzand. De wandelroute Menzel is ca. 5 km lang en in ongeveer anderhalf uur te wandelen.

Het startpunt is bij de picknickbank in het buurtschap Menzel.

Wandelroute Loo

De route Loo loopt over de westelijke rand van het natuurgebied de Maashorst. Het woord Loo is afkomstig uit het Germaans en betekent een open plek in een bos op hoge zandgrond.

De drasheid van het gebied is dan ook opmerkelijk aangezien het hier om relatief hoge gronden gaat die op een horst liggen. Nog merkwaardiger is dat de westelijker gelegen lage gronden juist een stuk droger zijn. De vreemde waterhuishouding heeft ook hier te maken met de breuklijn in de ondergrond. Voor het grondwater is de breuk in de aardlagen moeilijk te passeren, waardoor het naar boven wordt gestuwd. Het komt als kwelwater aan de oppervlakte aan de randen van de horst. Deze hoge kwelgebieden worden "wijstgronden" genoemd. Omdat het zo drassig is gebruiken de boeren deze grond vooral als weiland. De waterlopen in de wijstgebieden hebben vaak een oranje roestkleur, doordat het water dat uit de grond kwelt veel ijzer bevat.

Een groot deel van de wandelroute loopt langs de Grote Wetering, die hier zijn oorsprong heeft.

Het opkomende kwelwater wordt via deze waterloop afgevoerd. De Grote Wetering loopt dwars door de gemeente Bernheze en komt uiteindelijk bij Den Bosch uit in de rivier de Aa.

De wandeling start bij de parkeerplaats aan de Schaijksedreef.

Kort Nieuws

Wandel en fiets-tochten met een IVN-natuurgids

Zondag 29 januari

Wandeling Tuinvogeltelling
Vogels kijken in park en tuin
10:00-12:00 uur
Vertrek: Parkeerplaats
Park Elzenhoek

Zondag 12 februari

Wandeling: Welk dier was hier?
10:00-12:00 uur
Vertrek: Parkeerplaats
Slabroekse weg

Zondag 5 maart

Wandeling: Verhalen over natuur en landschap
10:00-12:00 uur
Vertrek: Grafheuvels
Zevenbergen

Zondag 26 maart

Wandeling Natuur in de stad (met fotocompetitie)
10:00-12:00 uur
Vertrek: Groene Engel

Trinette Stolle

Coördinator IVN Natuurgidsen Oss
ivnoss.natuurgidsen@gmail.com

Oudejaars-wandeling over Groenendijk Haren

Op woensdag 28 december organiseert IVN Oss een 'oudejaarswandeling' over de Groenendijk bij Haren. De wandeling begint om 10:00 uur. We verzamelen op het kerkplein bij de kerk in Haren. De tocht is circa 5 km lang en duurt ongeveer twee uur. Lopen over de Groenendijk houdt in: lopen over nat gras en er zijn een paar stukjes wat modderig pad. Dus goede, waterdichte wandelschoenen aan doen is raadzaam.

De wandeling is gratis, maar een vrijwillige bijdrage aan het eind wordt gewaardeerd.

Over een groene dijk en door vogelrijke polders

De wandeling gaat over de Groenendijk in Haren. Daar is een prachtig zicht over de polders van de Beerse Maas. In het verre verleden stonden die bijna iedere winter een paar weken onder water. De gidsen vertellen over de historie van deze dijk, maar uiteraard ook over de natuur die we onderweg tegenkomen. De blauwe- en zilverreiger, een

roek, knobbelzwanen en ongetwijfeld nog veel meer. Ga voor meer informatie over alle activiteiten van IVN Oss naar de website.

www.ivn.nl/afdeling/ivn-oss

Eenden in de nabijheid van Haren (foto: Trinette Stolle)

Roerig jaar voor pontjes

Kerk-Avezaath - Het vaarseizoen 2022 verliep voor de pontjes van Uit@waarde wisselend. Na een prima start van het vaarseizoen in mei voor alle tien de pontjes werden we eind juni geconfronteerd met een zeer lage waterstand op de Waal. Door de lage waterstand konden de Waalveren niet meer afmeren en werden ze gestremd.

Niet alleen de Waalveren maar ook de Liniepont en het veer Rhenen-Lienden kregen last van de lage waterstand waardoor ook deze veren noodgedwongen moesten stoppen. Gelukkig bleek het mogelijk de laatste twee weekenden van de maand september alle gestremde veerverbindingen weer op te starten. Alleen de regen was op deze dagen volop aanwezig. Desalniettemin is het totaal van het aantal overzettingen op 10.000 na gelijk aan die van vorig jaar. In bijzijn van bemanningsleden en bestuurders van de oevergemeenten zijn gisteren de jaarcijfers bekend gemaakt.

De tien toeristische voetveren in Rivierengebied hebben dit jaar gezamenlijk bijna 97.500 passagiers overgezet

De fiets- en voetveren over de Waal tussen Varik-Heerewarden, Druten-Dodewaard en Beuningen-Slijk-Ewijk hebben samen 26.205 passagiers overgezet.

De Maaspontjes, die varen tussen Batenburg en Demen en Ravenstein en Niftrik alsmede het Pontje Ham, hebben samen ruim 36.000 mensen vervoerd. Het veer Batenburg-Demen was het veer met de meeste overzettingen van dit jaar, met 14.017 passagiers.

De pontjes Rhenen-Lienden en het Renkumse Veer (Neder-Rijn) zetten samen 23.525 passagiers over. De Liniepont (Lek), onderdeel van Nieuwe Hollandse Waterlinie heeft 2.990 personen overgezet.

Het veertje Heukelum-Galgenwaard dat vaart over de Linge, tenslotte zette 8.719 passagiers over.

We zijn zeer content met het aantal overgezette passagiers omdat vijf van de tien veren voor 50% van het vaarseizoen gestremd zijn geweest.

Het nieuwe vaarseizoen start op zaterdag 29 april 2023, met uitzondering van het pontje Rhenen-Lienden die op Koningsdag 27 en 28 april 2023 in de vaart gaat.

Kunst op Rotonde Oss

Niemand kan nog om de vergeten eendenkooi van Macharen heen of eigenlijk juist wel.

"Onze" eendenkooi in Macharen heeft een kindje gebaard, wel op een druk punt midden op een rotonde, maar wel goed beschermd tegen bevers...

Alle gekheid op een stokje, het is een prachtig ontwerp van de ontwerpster van de gemeente Oss, en mooi uitgevoerd door Koornbeemd en Baaijens staalwerk.

Op de echte eendenkooi stukje verderop moeten we nog in het kader van de opknappbeurt nog wat werk uitvoeren aan de 2 vangpijpen, binnenkort inplanen.

Tonnie van Hooff

Kunstwerk op rotonde Megensebaan-Dorpenweg (Foto: Tonnie van Hooff)

Geen gekke capriolen, Johan!

Artikel in Brabants Dagblad van zaterdag 29 oktober 2022. Opgetekend door regio-journalist Mari van Rossem.

Gediplomeerd bosmaaier Johan Juurlink, 87 lentes jong vertelt dat zijn medevrijwilligers van Landschapsbeheer tijdens hun opleiding 'leren' dat een der veiligheidsvoorschriften toch echt luidt 'zorg ervoor dat die Johangeen gekke capriolen uithaalt'.

Ga voor het volledige artikel naar:

<https://krant.bd.nl/titles/brabants-dagblad/6209/publications/15891/articles/1687810/59/1>

IVN Natuurgidsen-opleiding van start

Afgelopen zaterdag 24 september is een enthousiaste groep van 36 cursisten van start gegaan met de opleiding tot natuurgids voor IVN. Met een kennismaking, een presentatie en enkele kleine oefeningen in het veld zijn alle deelnemers op pad gegaan naar het einddoel, een volwaardige natuurgids voor de IVN afdelingen van Bernheze, Oss, Veghel en Uden.

Naast de verdere verrijking van natuurinhoudelijke kennis, wordt in deze opleiding ook veel aandacht besteed aan het ontwikkelen van didactische vaardigheden. Dit vindt plaats door middel van 30 theorie-avonden, 21 excursies in het veld en een afsluitende eindopdracht. Volgens planning zijn de deelnemers in juni 2024 gereed met de opleiding. De natuurgidsen zijn de spin in het IVN-web als het gaat om natuurwandelingen, lezingen, cursussen, excursies en alle andere activiteiten die IVN organiseert, om natuureducatie vorm te geven in onze eigen leefomgeving.

De opleiding is mede mogelijk gemaakt door bijdragen van Prins Bernhard cultuurfonds, Streekfonds de Maashorst, Waterschap Aa en Maas, de Brabantse Milieufederatie en het Fonds NME van de van Dijk Nijkamp Stichting, en uiteraard de inzet van vele vrijwilligers van IVN als docent, mentor en organisator van de opleiding.

Meer informatie bij Joost Willems, IVN Bernheze
willemsjw@hotmail.com
 06-54397753

Twee beleidskaders, één doel: milieu en natuur gezond in 2030

Het nieuwe beleidskader Milieu heeft een aanzienlijk verbeterde Brabantse leefomgeving in het jaar 2030 als doelstelling. De provincie neemt bij enkele thema's geen genoegen met het voldoen aan de wettelijke norm. "Die norm zie ik als het halen van een zes voor een proefwerk. Het is een voldoende, maar je beheerst echt niet alle stof", vergelijkt gedeputeerde Anne-Marie Spierings.

Anne-Marie Spierings Gedeputeerde Energie, Circulaire economie en Milieu

Luchtkwaliteit belangrijk

Zo zijn er streefwaardes opgenomen voor luchtkwaliteit en geluid. Met name die voor luchtkwaliteit zijn in de ogen van de gedeputeerde belangrijk, omdat de bestaande normen onze gezondheid niet kunnen waarborgen.

"Die streefwaarden zijn de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie. We werken daar niet met dwingende maatregelen naartoe, maar vanuit wat er kan.

Ik ben daar heel optimistisch over. Het is voor het eerst dat we dit zo nadrukkelijk vastleggen en dat is een grote winst."

Gezondere en fraaiere provincie

"Andersom kun je in steden en dorpen veel groen en water toevoegen. De stelregel wordt dat een bepaald gebied twee of meer functies krijgt. Er zijn al woonwijken die voorzien in waterberging. Dit draagt bij aan klimaatadaptatie en gaat hittestress tegen. Bovendien maakt het de provincie gezonder en fraaier."

Ze noemt de waterrijke woonwijk Grote Wielen in Rosmalen. "En het klimaatadaptief waterplein in Oudenbosch is een prachtig voorbeeld van hoe de buurt meedenkt over de aanpak van wateroverlast."

Om ook de pijler verbondenheid met natuur waar te maken, wil de provincie bestaande programma's voor jong en oud graag continueren.

Hagar Roijackers | Gedeputeerde Water, Natuur en Gebiedsgerichte aanpak

Tegengestelde belangen

Brabant – het is al aangestipt – kan het niet alleen. De benodigde samenwerking bestaat volgens Roijackers echter al jaren, met partners als Natuurmonumenten, Brabants Landschap en Staatsbosbeheer.

"Die relaties zullen de komende jaren best worden getest, want er staat veel te gebeuren. Maar een goede groene samenwerking levert ons altijd veel profijt op."

Verantwoordelijk voor het Beleidskader Milieu 2030 en het Beleidskader Natuur 2023-2030 in Brabant zijn twee vrouwelijke gedeputeerden: Anne-Marie Spierings (D66) voor Milieu, en Hagar Roijackers (GroenLinks) voor Natuur. Beide gedreven bestuurders hebben een jarenlange ervaring in de Brabantse politieke arena. Voor genoemde beleids-terreinen kijken ze geregeld over elkaars schouders mee.

Milieu en natuur gezond in 2030
www.brabant.nl

Twee kanalen vol verhalen

In het blad "de Koerier" van juni 2022 van "Brabants Heem" lazen we een recensie van het boek "Twee kanalen vol verhalen", dat verslaggever Domien van der Meijden van het Brabants Dagblad schreef aan de hand van de serie artikelen die hij over de 200 jaar oude Zuid-Willemsvaart en het bijna 10 jaar bestaande Maximakanaal in zijn krant publiceerde.

Mooie pleisterplaatsen en natuur

Met een kleine motorboot voer Domien vanaf Heusden over de Zuid-Willemsvaart en het Maximakanaal, noteerde alle memorabele plekken en interviewde talrijke mensen die betrokken waren bij of banden hebben met één van beide kanalen. Zo ontstond een ketting van verhalen van Den Bosch richting Berlicum, Empel, Rosmalen, Sint Michielsgestel, Schijndel, Heeswijk, Dinther, Eerde, Veghel, Keldonk en Boerdonk naar Laarbeek. Pleisterplekken langs het kanaal, zoals kasteel Heeswijk, landgoed de Wamberg en natuur- en wateronderwerpen maken het verhaal compleet.

Fraaie oude, ingekleurde foto's Bijzonder zijn de talrijke foto's in het boek. Een aantal werd nog nooit eerder gepubliceerd en stamt uit de periode van rond 1900. Emiel Verwijst kleurde deze zwart-wit foto's in en zo kregen ze een nieuw leven. Het boek "Twee kanalen vol verhalen" verscheen in mei 2022 bij Pictures Publishers, heeft ISBN 978949257641, telt 216 pagina's en is te koop voor 32,50 euro bij de reguliere boekhandels in de regio. Met dank aan "De Koerier". (DR)

Van links naar rechts:

Reke Alards, Ans Rasing, Charles van Herpen, Frank Wijnands, Jopie Stevens (Mentor), Jose 'tissenberg, Liny Alards, Tim Verstegen, Marion Kroezen, Eric van Schaijk, Dick Leinweber, Elma Judhof, Peter van der Meijden (Mentor)

Het Kanaalpark in Rosmalen, een bezoekje waard

Wie eens een mooie natuurwandeling met veel variatie vlakbij Oss wil maken, moet het nieuwe Kanaalpark in Rosmalen eens bezoeken. Het park is te vinden aan de westelijke (Bossche) rand van de nieuwe wijk "De Grootte Wielen" in Rosmalen.

Rosmalense Aa

Tussen de Bossche wijk Empel en Rosmalen ligt het nieuw gegraven Maximakanaal. Deze nieuwe waterweg is gegraven als omlegging van de Zuid-Willemsvaart, die zijn route dwars door Den Bosch heeft. Aan de oostzijde van het kanaal bevindt zich een nieuw landschapspark, het Kanaalpark. De kern van het Kanaalpark is de Rosmalense Aa. Deze nieuwe beek is een aftakking van de Aa en slingert via het Kanaalpark naar de Maas. Dat geeft het park een moerassig karakter, waar (water)vogels zich uitstekend op hun gemak voelen. Tijdens de "Dag van het Kanaalpark", op 18 september, werd bekend gemaakt, dat binnenkort gestart wordt met de uitbreiding van het natuurgebied met eenzelfde wisselend landschap met moeras, ruigtes, struweel, bosjes en bloemrijke graslanden. En in bepaalde delen van het gebied worden voedselbossen ingericht. Bezoekers zullen hier straks worden aangemoedigd om kruiden, fruit en noten te plukken.

Begraasd door "Rode Geuzen"

Ook de bever en de das zijn er gesignaleerd, evenals de ringslang. In het noordelijke deel van het park graast sinds augustus 2015 een kudde "Rode Geuzen". Dit koeienras is een kruising tussen het Brandrode rund en het Franse ras Salers. Zij zorgen ervoor dat het gebied open blijft en daar profiteren insecten vogels en planten van. Midden in het Kanaalpark ligt stadsboerderij "Hof Eygentijds" met ruime parkeergelegenheid.

U kunt hier terecht voor een hapje en een drankje op het groene buitenterras en voor informatie over het park. De kinderen kunnen zich vermaken in de speeltuin en de dierenweide. Eygentijds is geopend van woensdag t/m zondag. Meer info is te vinden op de website. (DR)

www.stadsboerderijeygentijds.nl

Lulboom in Megen wint Nationale Bomen Top 5

In de Top 5 van de Nationale Bomen Top 50 kreeg de "Lulboom" in Megen de meeste publieksstemmen, 5501. Deze zilverlinde heeft zijn naam te danken aan het feit dat het door de jaren heen een ontmoetingsplek voor jong en oud is geworden. De boom heeft ook een cultuurhistorische waarde. Geplant in 1937, vanwege het huwelijk van koningin Juliana en prins Bernhard, is hij inmiddels symbool van "Lulboompop".

Levenslange boomzorg

De andere vier uitverkoren bomen waren: "De Kasteelheer" in Oirschot, een rode monumentale beuk van 32 meter hoog, die geplant is bij een klooster, de "Veilige geluksbrenger" in Eefde, een linde die geluk brengt en in de oorlog gebruikt werd door een onderduikster om ongezien in de kroon te vluchten, de oudste Arnhemse eik in privétuin, die geplant werd in 1820 en de "Sint Jozef Plataan" in Schiedam, die zo genoemd is omdat hij staat bij de dependance van de Sint Jozefschool. Voor deze monumentale bomenactie kon iedereen in het voorjaar van 2022 zijn of haar bijzondere boom nomineren voor de Nationale Bomen Top 50. Vanuit deze nominatie is de Top 50 en Top 5 van meest bijzondere bomen geselecteerd. Alle winnende bomen worden door de Nationale Bomenbank geadopteerd en krijgen levenslange boomzorg. Meer weten? Ga naar de website. (DR)

www.nationalebomenbank.nl

Lulboom

In 1937 trouwde Prinses Juliana (onze latere koningin) met Prins Bernhard. Ter gelegenheid daarvan is in het stadje Megen een koningslinde geplaatst op een markante plek, net aan de buitenkant van de historische kern. Door de jaren heen is het een ontmoetingsplek geworden voor jong en oud. Gezeten op het bankje vlakbij de boom hebben al vele Megenaren genoten van het uitzicht en natuurlijk een praatje gemaakt. Daar is de naam "Lulboom" ontstaan.

www.lulboompop.nl/team-lulboom-pop-3

World Cleanup day 2022

Op zaterdag 17 september ging de hele wereld aan de slag voor een schonere planeet. In 191 landen hebben 60 miljoen mensen ruim 300 ton zwerfafval opgeruimd.

In Nederland raapten tienduizenden vrijwilligers zwerfafval op met honderden acties door het hele land. Niet alleen op de zaterdag, maar de hele week waren er al acties. In het hele land gingen buurtgenoten, scholen, bso's en verenigingen de straat op om zwerfafval op te ruimen. Ook veel winkels en bedrijven hielpen mee. (DR)

Versterking team Boswachters Communicatie en Beleven

Medio september is Jeanette Pegels als Boswachter Communicatie & Beleven het team komen versterken. Jeanette is in januari gestart bij Natuurmonumenten en heeft sindsdien verschillende terreinen binnen de vereniging verkend.

In de (interim) functie Markeerder binnen het team M&C lokaal en exploitaties, lag haar focus op de coördinatie van het trainingsprogramma 'De natuur kan het niet vragen. JIJ wel' en 'Natuurmonumenten in 't veld'. In de zomermaanden heeft Jeanette als Boswachter Communicatie en Beleven gewerkt in de Beheereenheid Gooi en Vechtstreek. "In juli vond voor de 9e keer het Wonderfeel Festival plaats op de Buitenplaatsen en het was een te gekke opdracht om, vanuit onze rol als mede-gastheer, dit klasieke festival te coördineren. Samen met het team hebben we 3 dagen lang voor jong en oud diverse activiteiten georganiseerd, bij onze stand bezoekers geïnspireerd en uiteraard de nog niet-leden geënthousiasmeerd om ook lid te worden van onze vereniging". "Mijn eerste maanden in Noordoost Brabant en Rijk van Nijmegen bevallen erg goed. Komende tijd ligt mijn focus op de (her-)opening van het landgoed en jachtslot en met dit vooruitzicht kan het niet anders dat 2023 een bijzonder jaar gaat worden. Ik hoop tot snel ziens op de Mookerheide."

Natuurhuisje Grazelands in Keen (fotograaf Bert van Beek)

Stichting Taurus opent natuurhuisje Grazelands Keent

Slapen in "Serengeti aan de Maas". Het is voortaan mogelijk om na een dag struinen door natuurgebied Keent te blijven slapen op het terrein van Brabants Landschap en Stichting Taurus.

"Gazelands - overnachten in de natuur" is gelegen op het prachtige eiland Keent. Je wordt wakker aan de voet van een 400 hectare groot natuurgebied dat in de regio ook wel "De Serengeti aan de Maas" genoemd wordt. Het huisje ligt op het terrein van Brabants Landschap en Stichting Taurus. Deze stichting zet zich in voor meer biodiversiteit in Nederland en Europa door natuurbeheer met runderen en paarden. Keent is de kraamkamer van de Tauros, het resultaat van een fokprogramma van de stichting om het uitgestorven oerrend terug te krijgen in Europa. Naast Taurossen grazen er ook wilde Exmoor pony's en kun je genieten van een explosie aan biodiversiteit.

In het natuurgebied kun je heerlijk struinen of fietsen. Gastheer René en zijn vrouw Hermien zijn te allen tijde bereikbaar en verzorgen op aanvraag excursies door het gebied. Kom je met kinderen dan is de gratis wandelapp 'Vossenstreken' ook een aanrader!

Met deze app komt de hele familie in actie. Onderweg krijg je opdrachten en leuke weetjes van 'buitenbaas' Robin. Natuurkennis is niet nodig en de opdrachten zijn geschikt voor kinderen van 5 tot en met 12 jaar.

In de omgeving van Keent valt nog veel meer te ontdekken; uitwaaien op de Maasdijk, recreëren op of langs het water, op avontuur in De Maashorst, het oergebied in Brabant. Of kies voor bourgondisch genieten in de steden Oss, Den Bosch of Nijmegen of in een van de oude vestingstadjes in de buurt.

Het huis is geschikt voor maximaal 7 personen. Boeken kan via Natuurhuisje.nl of AirBNB. Voor vragen kun je contact opnemen met Kelly van Lith, communicatie Stichting Taurus.

info@stichtingtaurus.nl
06-36040248

Floriade 2022 was Wereldreis door tuinen

De wereldtuinbouwtentoonstelling, "de Floriade" in Almere, ligt alweer 2 maanden achter ons. De groene expo, die slechts 1 x per 10 jaar en altijd in Nederland gehouden wordt, is een tuinbouwtentoonstelling met exposanten van over de hele wereld, waar het draait om bomen, planten, bloembollen en alles wat verder bij tuinbouw en de bijpassende recreatie hoort.

Teleurstellend aantal bezoekers

De voorlaatste was in Haarlemmermeer in 2002 en de laatste in Venlo in 2012. Iedere editie is er ook een thema; dit keer was het thema: "Growing Green Cities". Onder dat thema werden er o.a. oplossingen getoond die onze steden leuker, mooier en duurzamer maken op het gebied van groen, gezondheid en energie. In het 60 hectare grote Floriadepark kon je in feite een soort van wereldreis maken door te wandelen door tuinen uit o.a. India, Luxemburg, China, Japan, Italië en Thailand. In totaal trok de expositie een teleurstellend aantal van 685.185 bezoekers. (Er was op ruim 2 miljoen gerekend!) Daaronder waren ook de ruim 70 vrijwilligers van Landschapsbeheer Oss, die de expositie bezochten in het kader van hun jaarlijkse dagje uit dit jaar. Onze vrijwilligster Ingrid den Ouden schreef een mooi verhaal over de dag, verlicht met tal van de vele foto's die ze er maakte. Het verslag van Ingrid is de moeite meer dan waard! (DR)

Gouden prijs voor zintuigentuin Lips Groen Hoveniers

Lips Groen Hoveniers uit Nistelrode heeft op de Floriade 2022, de wereldtuinbouwtentoonstelling, die van 14 april t/m 19 oktober in Almere gehouden werd, met haar zintuigentuin goud gewonnen in de categorie "Garden and Landscape Design".

Tuin die hart bereikte

Als je door de FeelGood Garden (zintuigentuin) van Lips Groen liep, voelde je de energie ervan, aldus de vakjury. Het heeft de expo sterke kleuren en emotie gebracht en is tegelijkertijd een tuin die het hart bereikt. Deze tuin is gebaseerd op onderzoek en ervaring, mensen voelen zich prettiger op een plek als deze en dat voelde de jury zeker ook! (DR)

Fruithof de Brand

Sjef van Dongen van Fruithof de Brand (Fruitforlife) uit Zeeland (NB) heeft de afgelopen periode niet stil gezeten. Hij had veel rondleidingen, mooie ontwerpen en dagenlange beplantingen om zijn nieuwe motto, "One planet, plant it", waar te kunnen maken.

Prachtig voedselbos

Na 10 jaar ontwikkeling is Fruithof de Brand een prachtig voedselbos! Hier worden alleen bij uitzondering en op specifieke aanvraag nog rondleidingen gehouden. Wel is er recent een filmpje gemaakt van de rondleiding, nu dus voor iedereen digitaal beschikbaar. De voorbije jaren zijn Sjef en zijn vrouw volop bezig geweest met de opstart van een kwekerij van 6 hectare. Inmiddels is dat uitgegroeid tot Plantenkwekerij en Praktijkcentrum voor Agroforestry, regeneratieve landbouw en gezonde leefomgeving. Zo hopen ze op nog grotere schaal mensen te kunnen inspireren. Lees meer op de website. (DR)

www.fruitforlife.nl

LOONBEDRIJF PETER LOEFFEN

Waterstraat 5, 5374 KB SCHALJK • Tel.: 0486-461505 • Fax: 0486-464230

Winnaars Steenbreektrofee 2022

Tijdens de Nationale Groendag op 27 september werd op de Floriade in Almere de Steenbreektrofee 2022 uitgereikt. Het project Groenbuurt Leiden won in de categorie Maatschappelijke initiatieven en Wijkpark Cromvliet in Den Haag in de categorie Professionals. Het project "Straatboer" kreeg de aanmoedigingsprijs.

Bijdrage aan gezonde leefomgeving

Met de verkiezing van de Steenbreektrofee, die dit jaar voor de zesde keer werd uitgereikt, zoekt initiatiefnemer Stichting Steenbreek naar innovatieve en inspirerende voorbeelden die een positieve bijdrage leveren aan biodiversiteit en klimaatadaptatie en daarmee een positief effect hebben op een gezonde leefomgeving. Het sociale domein staat hierbij centraal; de jury let nadrukkelijk op de mate van samenwerking tussen betrokken partijen die de duurzaamheid van het project be-

vorderen. Winnaar in de categorie Maatschappelijke initiatieven "Groenbuurt Leiden" is opgezet door bewoners die zich al 10 jaar vrijwillig inzetten om hun eigen wijk tot een groene stadsoase te ontwikkelen. Dat doen ze op allerlei manieren, zoals door de aanleg van boomspiegels en regentonnen, aanplant van fruitbomen, een tiny forest, groene netwerken voor insecten en egels, maar ook met educatieve projecten. Meer vind je op: www.stichtingsteenbreek.nl. (DR)

Zeearend gespot!

Dit najaar is het echt raak, in de Hemelrijkse Waard wordt de laatste weken regelmatig de zeearend gezien en vaak zijn ze zelfs met z'n tweeën! Wat een feest om die te zien, een volwassen exemplaar met witte staart en een onvolwassen vogel. Helaas heb ik ze zelf nog niet gezien, maar ik krijg de enthousiaste berichten door van de IVN-vogelwerkgroep uit Oss. Een groep fanatieke liefhebbers van vogels kijken, die regelmatig in de buurt zijn, blijkt. Als ik zo'n bericht dan binnenkrijg ben ik vaak net weer weg uit het gebied of zit ik achter mijn beeldscherm te balen. Want als coördinator valt er altijd volop te regelen vanachter een bureau. Veel beheer van de gebieden wordt uitgevoerd aan het einde van het jaar en we werken ook volop aan plannen voor meer natuur langs de Maas.

De zeearend was lange tijd een zeldzaamheid in de winterperiode. Maar sinds 2006 is de zeearend terug als broedvogel in ons land en wordt daarmee ook vaker buiten de broedtijd gezien. Dit heeft te maken met het broedsucces in Duitsland, waar ze zich al jaren verder westwaarts verspreiden. Maar ook in Nederland zelf zijn ze aan het uitbreiden, met 30 broedparen in 2022, waarvan 22 met succes tot broeden kwamen. Met 2 broedparen in de Biesbosch en sinds dit jaar 1 broedpaar op de zuid Veluwe/IJsselvallei komen ze steeds dichterbij.

De doortrekkers komen overal voor, maar degene die langer blijft hangen geeft de voorkeur aan uitgestrekte wetlands. Met de voltooiing van de Hemelrijkse Waard en aan de overkant natuurgebied Over de Maas, ligt er toch een gezamenlijk wetland van meer dan 500 ha. Het duo wordt dan ook regelmatig gezien in Over de Maas, dit gebied is nog kaler wat betreft de begroeiing en dat vinden ze wel erg fijn. Ze plukken hier regelmatig aan een meerkoet. Wie weet blijft er wel een keer een paartje hangen in het voorjaar langs de Maas en kiezen ze een grote bakenboom uit om een nest te bouwen. Ik zit even weg te dromen achter mijn bureau, gauw weer terug naar mijn computer. Maar wel met extra motivatie nog meer wetlands langs de Maas te realiseren voor de zeearend.

Lianne Schröder

De Koornbeemd b.v.

Cultuur- en Civieltechnische werken

Langendonkweg 11b 5345 HR OSS

www.dekoornbeemd.nl

landwinkel®
Spierings

Van het land direct naar de klant!

Groenten, Fruit, Verse salades, Boeren zuivel,
Kaas, Vlees, IJs, Streekproducten en Geschenken

Onze openingstijden:

ma	gesloten
di t/m vr	10:00 - 18:00
za	9:00 - 17:00

Wist u dat de familie Spierings, naast het melkvee bedrijf en de sierviskwekerij, ook een Landwinkel heeft? Hier vindt u een ruim assortiment verse producten uit de regio, waaronder VanTosse streekproducten. Kom snel eens langs, wij helpen u graag!

Spierings Vis U vindt ons aan de Oijenseweg 284 in Oss, net buiten de Oijense Zij naast Spierings Vis.

Oijenseweg 284 - Oss - www.landwinkelspierings.nl

MUIFEL

BROUWERIJ

Zin in een Muifelproeverij?

Bezoek ons nieuwe proeflokaal op de Vikingenweg 5 in Oss.

Open op afspraak 06 - 4056 0581

www.muifelbrouwerij.nl

van Liempd
Tuin & Parkmachines

Weijen 77a 5388 HM Nistelrode
T. 0412- 61 10 04
E. info@vanliempdtuinenpark.nl

Tuin & Bosbouwmachines

Beregeningsmaterialen

Gereedschappen

Service & Reparatie

www.vanliempdtuinenpark.nl

DK

Nu ook op
DONDERDAG

**ZOTTE
ZATERDAG
EXTRA*
KORTING
OP DIESEL/BENZINE/LPG**

(*Op basis van de DK brandstof adviesprijs. Deze korting vervangt de huidige korting)

Servicestation de Kock, Full-service tankstation aan de voorzijde. Self-service aan de achterzijde. 10L getankt, 2 euro korting op een wasprogramma naar keuze.

HESCHEWEG 223 OSS

CHRISTIAN
chocolaterie patisserie

Bijzonder smaakvol!

Terwaenen 28
5341 DG Oss

[@ossetrotse](https://www.facebook.com/ossetrotse)
Christian Chocolaterie Patisserie

Werkgroep Landschapsbeheer Oss

Werkdagen en mededelingen

Werkschema 2023

Januari

Zaterdag 7 Nieuwjaarsborrel!!
vrijdag 13, woensdag 18, vrijdag 27

Februari

Zaterdag 4, vrijdag 10, woensdag 15, vrijdag 23

Maart

Zaterdag 4, vrijdag 10, woensdag 15, vrijdag 24,
vrijdag 31

Werktijden

De werktijd op de werkdagen is van 9.00-12.30 uur. Werklocatie en verzamelplaats worden tijdig per mail bekend gemaakt. Ook langere werktijden en extra werkdagen worden per mail doorgegeven.

Telefoonnummers

Henk Smouter (algemeen/projectcoördinator) 06-54288252
Tonnie van Hooff (coördinator beheer) 06-37456820 (ook tijdens de werkdagen).

Klusjesochtend

Iedere dinsdag klusjesochtend op onze Landschapswerf aan de Tolstraat 3, 5342 NH Oss tussen 9.00-12.00 uur. Telefoon 0412-474322.

In de herfst was er nog veel werk te verrichten in de tuin
(Foto's: Annemarie Bollen)

Nieuw boek Frans Heeren, Gemeente Lithoijen door de eeuwen heen

Dit boek beschrijft het leven in Lithoijen vanaf ±1810 tot het moment dat de gemeente Lithoijen op 1 januari 1939 werd samengevoegd met de gemeente Lith. Belangrijke gebeurtenissen zoals de bijna jaarlijkse overstromingen die Lithoijen (en de Maaskant) troffen, het boerenleven, de werkverschaffing, waaronder de Maaskanalisatie en het bouwen van het sluis- en stuwcomplex, zijn in dit boek opgenomen. Wat is er aan de samenvoeging van de gemeenten Lith en Lithoijen voorafgegaan? Wie vormden het bestuur en

de gemeenteraad? Wie waren de veldwachters in Lithoijen en welke misdrijven kwamen zij tegen? Tijdens het uitvoerig onderzoek zijn veel brieven en documenten gevonden. Een bevolkingsstatistiek uit 1888 geeft een prachtig inzicht over de leefwijze van de Lithoijense bevolking in de 19e eeuw. Ook nemen oude krantenartikelen u mee terug in de tijd. Door de oude spelling en schrijfstijl aan te houden, krijgt u een duidelijk tijdsbeeld. De 'gemeente' Lithoijen werd opgeheven, maar de Lithoijense gemeenschap is nog altijd onmiskenbaar aanwezig.

Het boek heeft een harde kaft en telt 270 pag., het kost €47,50 en is te bestellen bij Frans Heeren, 0412-482216, Dorpsstraat 6, Lithoijen.

Mutaties Vrijwilligersgroep

In de afgelopen drie maanden kregen we er vijf nieuwe vrijwilligers bij:

Peter Rijniere uit Oss, gaat zich vooral bezig houden met het controleren van wandelroutes.

Lia en Joost van Grinsven uit Macharen, sluiten per direct aan bij de landschapsgroep.

Agnes v Oorschot (vrouw van Jos) uit Lith vanaf januari naar de tuin.

Andre Strik uit Berghem, sluit zich aan bij beide landschapsgroepen.

Uitgeschreven werden:

Echtpaar De Moor van de tuingroep is gestopt, werd fysiek te zwaar.

Gerben Scheltinga gaat verhuizen naar Waalwijk

Jan van Leeuwen (overleden)

Lia en Joost van Grinsven
(Foto's: Annemarie Bollen)

